

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

**SREDNJA ŠKOLA ZA STRUČNO OBRAZOVANJE
IOBUKU**

Predmet: PSIHOLOGIJA

Sarajevo, august 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/5), u skladu s čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za srednju školu iz predmeta PSIHOLOGIJA

Članovi Komisije za srednju školu:

- 1. Doc. dr. Maida Koso-Drljević, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu*
- 2. Mirjana Jovanović-Halilović, dip. psiholog, JU Srednja medicinska škola Sarajevo*
- 3. Sandra Muratović, mr. sci psiholog, Druga gimnazija*
- 4. Ćema Voloder-Nadarević, dipl. psiholog, Prva bošnjačka gimnazija*
- 5. Lejla Osmanagić, dipl. psiholog, Srednja škola metalskih zanimanja, Srednja građevinsko-geodetska škola, Srednja mašinska tehnička škola*
- 6. Lirija Kruša-Bjelošević, mr. sci. psiholog, Centar za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu*

UVOD

Psihologija, kao naučna disciplina, prikuplja i analizira informacije o različitim emocionalnim, kognitivnim i ponašajnim aspektima ljudskog bivstvovanja, objašnjava i djeluje na uspješnije usvajanje znanja i vještina, omogućuje unapređenje i / ili promjenu ponašanja u cilju poboljšanja efikasnosti i kvalitete djelovanja u svakodnevnom i cjeloživotnom procesu ličnog i profesionalnog napredovanja. Naučne spoznaje do kojih dolaze istraživači u različitim područjima ljudskog djelovanja, omogućavaju odgovarajuće, efikasnije i ekonomičnije ponašanje. Temeljna psihološka znanja, kao i ona koja se odnose na specifične aspekte ljudske djelatnosti, neophodan su dio obrazovanja stručnih kadrova. Unapređenje vlastitog mentalnog zdravlja, kojeg treba isticati kao cilj svakog pojedinog člana našeg društva, moguće je ostvariti putem informisanja i učenja o psihološkim aspektima naše ličnosti, načinima suočavanja sa svakodnevnim stresnim događajima i razvoja vještina koje će omogućiti i ojačati vlastiti rast i razvoj.

NASTAVNI PREDMET: PSIHOLOGIJA

RAZRED: III

SEDMIČNO SATI: 1

GODIŠNJE SATI: 35

Zanimanje: frizer-vlasuljar

CILJ: Usvajanje naučno utemeljenih psiholoških saznanja i povezivanje čovjekovog ponašanja u interakciji sa biološkim, socijalnim i psihološkim faktorima. Stečena znanja i iskustva razvijaju kompetencije koje jačaju lični rast i razvoj i osnova su za cjeloživotno učenje.

ZADACI NASTAVE SU:

- Upoznavanje i razumijevanje karakteristika psihičkih procesa.
- Upoznavanje učenika sa značajem unapređenja i održavanja mentalnog zdravlja.
- Upoznavanje uzroka odvijanja i posljedica čovjekovih reakcija i sticanje znanja o načinima promjene ponašanja čovjeka.
- Upoznavanje s mogućnostima primjene psihologije u savremenom životu.
- Aktivno učešće u društvenom životu i promicija etičnosti, pravdue tolerancije i nediskriminacije.
- Razvijanje interesovanja za psihološke spoznaje.

PREGLED PROGRAMSKIH CJELINA

Naziv programskih cjelina	Broj sati
1. Psihologija kao nauka	2 (1+1)
2. Metode i tehnike u psihologiji	4 (2+1+1)
3. Kognitivna psihologija	7 (4+2+1)
4. Emocije	4 (3+1)
5. Ličnost	3 (2+1)
6. Organizacijska psihologija	3 (2+1)
7. Psihopatologija	7 (4+2+1)
UKUPNO:	30

PROGRAMSKI SADRŽAJI

- 1. UVOD U PSIHLOGIJU** **2 (1+1)**
 - Razvoj psihologije, odnos psihologije i drugih nauka, grane psihologije

- 2. METODE I TEHNIKE U PSIHLOGIJI** **4 (2+1+1)**
 - Eksperimentalne i neeksperimentalne metode
 - Intervju, testovi, projektivne tehnike, upitnik, sociometrijski postupak
 - Vježba: primjena psiholoških testova

- 3. KOGNITIVNA PSIHLOGIJA** **7 (4+2+1)**
 - Opažanje i poremećaji opažanja
 - Pamćenje i poremećaji pamćenja
 - Učenje i vrste učenja
 - Zaboravljanje
 - Mišljenje i vrste mišljenja
 - Pažnja i vrste pažnje
 - Sposobnosti i inteligencija
 - Vježba: Poremećaji mišljenja ili mjerenje obima kratkoročnog pamćenja

- 4. EMOCIJE** **4 (3+1)**
 - Emocije, osnovne i složene
 - Utjecaj emocija na aktivnost
 - Kontrola emocija

- 5. LIČNOST** **3 (2+1)**
 - Definicija ličnosti, teorije i tipologija ličnosti
 - Pojam i izvori frustracija
 - Odbrambeni mehanizam ličnosti

- 6. ORGANIZACIJSKA PSIHLOGIJA** **3 (2+1)**
 - Organizacija rada
 - Faktori koji utječu na uspješan radni dan
 - Fizički i psihički uslovi na radnom mjestu

- 7. PSIHOPATOLOGIJA** **7 (4+2+1)**
 - Stres, distres, trauma, mehanizmi suočavanja s traumom
 - Neuroze i psihoze
 - Principi i zadaci mentalne higijene
 - Vježba: Igranje uloga

ISHODI:

- Razumijevanje i razlikovanje pristupa naučne psihologije i popularne psihologije.
- Razumijevanje metodologije psihološkog istraživanja, kao naučnog načina provjere i razvoja psiholoških spoznaja.
- Usvajanje i razumijevanje osnovnih znanja o biološkoj, kognitivnoj, socijalnoj psihologiji, psihologiji sposobnosti, emocijama, motivaciji, karakteristikama ličnosti, organizacijskoj psihologiji i psihopatologiji.
- Usvajanje, prepoznavanje i korištenje psihološke terminologije u komunikaciji i svakodnevnim životnim situacijama.
- Praktična primjena teorijskih spoznaja psihologije u razumijevanju i tumačenju ponašanja individue, psihičkih procesa i stanja.
- Razmijevanje multidisciplinarnog pristupa u objašnjavanju ponašanja individue s aspekta bioloških, informacionih, prirodnih i društvenih nauka.
- Sposobnost kritičkog evaluiranja psihičkih procesa.
- Sposobnost analiziranja i kritičkog evaluiranja tačnosti zaključaka izvedenih tokom psiholoških istraživanja.
- Vještine analiziranja i interpretacije ponašanja individue, laganje, submisivnost i dr.
- Vještine uočavanja bioloških, situacionih, okolinskih, te ličnih faktora u interpretaciji ponašanja individue.
- Uočavanje psiholoških razlika među individuama i razvoj poštovanja i tolerancije.
- Razvoj viših oblika mišljenja, kritičkog mišljenja putem predviđenih vježbi.
- Razvijanje vještina asertivne komunikacije, timskog rada i drugih poželjnih oblika ponašanja.
- Adekvatan način komunikacije s klijentima.
- Razvoj vještina argumentovanja i diskutovanja o različitim ambivalentnim psihološkim pitanjima.

UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA:

Realizacija programa zasniva se na umješnosti predavača da vođenjem putem posmatranja, vježbanja i uvažavanja / usvajanja, učenike uvede u osnovne pojmove psihologije. Omjer časova planiranih za obradu i časova drugih oblika rada, od ponavljanja i sistematizacije do vježbi, omogućava usvajanje i primjenu nastavnih sadržaja. U realizaciji i relaciji sa sadržajima drugih predmeta realizator će sam procijeniti i staviti naglasak na pojedine sadržaje, čime će se olakšati međusobno povezivanje i dopunjavanje unutar nastavnog procesa. Učenici će putem vježbi i praktično ovladati pojedinim nastavnim sadržajima.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA:

- odsjek pedagogija i psihologija
 - a) VII stepen profesor pedagogije i psihologije,
 - b) II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa – magistar pedagogije i psihologije;
- odsjek psihologija
 - a) VII stepen diplomirani psiholog i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta,
 - b) II ciklus bolonjskog visoko-obrazovnog procesa – magistar psihologije i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta.

NASTAVNI PREDMET: PSIHOLOGIJA

Razred: I

Sedmično sati: 1

Godišnje sati: 35

Zanimanje: uslužne djelatnosti

CILJ: Upoznavanje učenika s osnovnim psihološkim pojmovima i naučnim objašnjenjima psihičkih procesa kod čovjeka, s ciljem razumijevanja ponašanja vezanih za zanimanje, uz korištenje njima bliskih i razumljivih praktičnih primjera iz svakodnevnog života.

ZADACI NASTAVE SU:

- Sticanje osnovnih saznanja i uvida u savremeni pristup naučnom objašnjenju psihičkog života čovjeka.
- Upoznavanje i razumijevanje karakteristika psihičkih procesa čovjeka.
- Razvijanje interesovanja za psihološke spoznaje.
- Upoznavanje uzroka odvijanja i posljedica čovjekovih reakcija i sticanje znanja o načinima na koje se ponašanje može promijeniti.
- Razumijevanje psihološkog aspekta komunikacije i modela donošenja odluka na radnom mjestu kao i komuniciranja uopće.
- Razvijanje kulture ophođenja, humanizacija rada i uspješno poslovanje.
- Upoznavanje s psihologijom rada.
- Upoznavanje s pozitivnim i negativnim stranama komuniciranja i djelotvornom komunikacijom u svakodnevnim situacijama i na radnom mjestu.
- Upoznavanje s uticajem psihologije na zdravlje.

PREGLED PROGRAMSKIH CJELINA

Naziv programskih cjelina	Broj sati
1. Uvod u psihologiju	3 (2+1)
2. Kognitivna psihologija	6 (4+1+1)
3. Emocije i motivacija	3 (2+1)
4. Psihologija ličnosti	4 (2+1)
5. Socijalna psihologija	2 (1+1)
6. Razvojna psihologija	4 (3+1)
7. Psihologija rada	3 (2+1)
8. Psihologija komunikacija	6 (4+1+1)
9. Psihologija i zdravlje	4 (2+1+1)
UKUPNO	35

PROGRAMSKI SADRŽAJI:

1. UVOD U PSIHLOGIJU

3 (2+1)

- Psihologija kao prirodna i društvena nauka

- Grane psihologije
- Osnovne metode i tehnike koje se koriste u psihologiji

2. KOGNITIVNA PSIHOLOGIJA **6 (4+1+1)**

- Procesi opažanja, osjeti i percepcija
- Pažnja
- Pamćenje i zaboravljanje
- Učenje, vrste i zakonitosti, transfer učenja
- Mišljenje i govor
- Sposobnosti, inteligencija
- Vježba: sposobnosti

3. EMOCIJE I MOTIVACIJA **3 (2+1)**

- Emocije, vrste i dinamizam razvoja
- Potrebe, motivi i motivacija

4. PSIHOLOGIJA LIČNOSTI **4 (2+2)**

- Teorije ličnosti, struktura ličnosti
- Dinamika i razvoj ličnosti
- Frustracije i konflikti
- Odbrambeni mehanizmi ličnosti

5. SOCIJALNA PSIHOLOGIJA **2 (1+1)**

- Proces socijalizacije
- Stavovi i predrasude
- Ponašanje u grupi

6. RAZVOJNA PSIHOLOGIJA **4 (3+1)**

- Predmet razvojne psihologije, metode istraživanja čovjekovog psihičkog razvoja
- Fizički, kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djece i mladih
- Razvojni periodi djeteta (govor, mišljenje, emocije)

7. PSIHOLOGIJA RADA **3 (2+1)**

- Rad i radni učinak
- Umor i odmaranje
- Profesionalna selekcija i profesionalna orijentacija

8. PSIHOLOGIJA KOMUNIKACIJA

6 (4+1+1)

- Pojam i vrste komunikacije
- Osnovni model komuniciranja; verbalna, neverbalna i paraverbalna komunikacija
- Aktivno slušanje; ja i ti poruke; vrste i načini govora; samoprocjena komunikacijskih vještina
- Značaj komuniciranja u grupi kao uvjet uspješnog rada; djelotvorno komuniciranje u radnoj sredini; komuniciranje vanjskim izgledom; lijepo ponašanje; osobni izgled
- Vježba: verbalna i neverbalna komunikacija

9. PSIHOLOGIJA I ZDRAVLJE

4 (2+1+1)

- Zdravlje, stres, kriza i psihološka trauma
- Psihološke teškoće i psihički poremećaji
- Prevencija i liječenje
- Vježba: Šta smo naučili?

ISHODI:

- Razumijevanje pristupa naučne psihologije i popularne psihologije.
- Usvajanje i razumijevanje osnovnih znanja o biološkoj, kognitivnoj, socijalnoj psihologiji i psihologiji sposobnosti, emocijama, motivaciji, karakteristikama ličnosti, razvojnoj psihologiji i patologiji ponašanja.
- Praktična primjena teorijskih znanja u komunikaciji.
- Razumijevanje multidisciplinarnog pristupa u tumačenju ljudskog ponašanja u uslužnim djelatnostima.
- Razvoj vještina suočavanja sa stresom.
- Razvoj vještina analiziranja i interpretacije ponašanja individue, laganje, submisivnost i dr.
- Razvijanje sposobnosti uočavanja bioloških, situacionih, okolinakih i ličnih faktora u interpretaciji ljudskog ponašanja.
- Razvijanje pozitivnog stava prema odgovornom radu.
- Korištenje različitih vrsta komunikacije
- Uočavanje psiholoških razlika među individuama i razvoj poštovanja i tolerancije.

UPUTA ZA RELIZACIJU PROGRAMA:

Rad se odvija u grupama do maksimalno 10 učenika (ovisno o oštećenjima vida koja prevladavaju u grupi), u parovima, individualno i frontalno. Kroz realiziranje nastavnih sadržaja iz psihologije voditi računa o primjeni tematskih cjelina na individui. Putem primjera iz prakse očiglednije izlagati sadržaje pomoću učenika u psihičkim nesigurnostima i lakšem snalaženju u radnoj sredini.

Realizacija programa zasniva se na umješnosti predavača u radu s grupom učenika – do maksimalno 10 učenika ovisno o prisutnoj teškoći ili teškoćama prisutnim kod učenika u grupi) da vođenjem putem posmatranja, vježbanja i uvažavanja / usvajanja, učenike uvede u osnovne pojmove predmeta psihologija. Omjer časova planiranih za obradu i časova drugih oblika rada, od ponavljanja i sistematizacije do vježbi, omogućava usvajanje i primjenu

nastavnih sadržaja. U realizaciji i relaciji sa sadržajima drugih nastavnih predmeta realizator će sam procijeniti i staviti naglasak na pojedine sadržaje, čime će se olakšati međusobno povezivanje i dopunjavanje unutar nastavnog procesa. Učenici će putem vježbi i praktično ovladati pojedinim nastavnim sadržajima, posebno načinima lakšem snalaženju u radnoj sredini, na primjerima u situacijama kada je izražena potreba učenika,.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA:

- odsjek pedagogija i psihologija

a) VII stepen profesor pedagogije i psihologije,

b) II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa – magistar pedagogije i psihologije;

- odsjek psihologija

a) VII stepen diplomirani psiholog i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta,

b) II ciklus bolonjskog visoko-obrazovnog procesa – magistar psihologije i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta.

FAKULTATIVNA NASTAVA ZA SLUŠNO OŠTEĆENE UČENIKE

NASTAVNI PREDMET: PSIHOLOGIJA

Razred: III

Sedmično sati: 2

Godišnje sati: 60

Zanimanje: uslužne djelatnosti - frizer

CILJ: Upoznavanje učenika s osnovama opće psihologije i psihologije ličnosti potrebnim za razumijevanje zakonitosti psihičkog života, svoje socijalizacije i boljeg profesionalnog snalaženja.

ZADACI NASTAVE SU:

- Da učenici razumiju i usvoje znanja o shvatanju psihičkih procesa kao osnove za bolje razumijevanje pojma komunikacije i komunikacije uopće te bolje razumijevanje ponašanja i prilagođavanja ličnosti.
- Upoznavanje učenika s osnovnim psihološkim pojmovima i načinima ostvarivanja uspješnije komunikacije.
- Razvijanje svijesti o važnosti uspješne komunikacije s korisnicima usluga.
- Razvijanje kulture međuljudskih odnosa, humanizacija rada i uspješno poslovanje.
- Razvijanje svijesti o značenju rada i odgovornog rada za pojedinca i društvo.

PREGLED PROGRAMSKIH CJELINA

Naziv programskih cjelina	Broj sati
1. Uvod u psihologiju	5 (3+2)
2. Biološka psihologija	5 (3+2)
3. Kognitivna psihologija	16 (10+4+2)
4. Sposobnosti	4 (2+2)
5. Emocionalni psihički procesi	5 (2+2+1)
6. Motivacija	6 (4+2)
7. Psihologija ličnosti	9 (5+3+1)
8. Razvojna psihologija	4 (2+2)
9. Patologija ponašanja	6 (3+2+1)
UKUPNO	60

PROGRAMSKI SADRŽAJI:

1. UVOD U PSIHOLOGIJU

- Predmet psihologije

5 (3+2)

- Razvoj psihologije
- Odnos psihologije i drugih nauka,
- Grane psihologije

2. BIOLOŠKA PSIHOLOGIJA **5 (3+2)**

- Organske osnove psihičkog života
- Nervni sistem
- Žlijezde s unutrašnjim lučenjem

3. KOGNITIVNA PSIHOLOGIJA **16 (10+4+2)**

- Osjeti, vrste i karakteristike osjeta
- Percepcija, predstave
- Pažnja
- Učenje i vrste učenja
- Transfer učenja
- Pamćenje
- Zaboravljanje
- Mišljenje i vrste mišljenja
- Iluzije i halucinacije
- Vježba: geometrijske i optičke iluzije; utjecaj vanjskih faktora na efekte učenja

4. SPOSOBNOSTI **4 (2+2)**

- Sposobnosti, vrste sposobnosti
- Inteligencija

5. EMOCIONALNI PSIHIČKI PROCESI **5 (2+2+1)**

- Emocije, osnovne i složene
- Kontrola emocija
- Vežba: Kontrola emocije

6. MOTIVACIJA **6 (4+2)**

- Pojam motiva
- Teorija potreba
- Pojam i izvori frustracije
- Odbrambeni mehanizmi ličnosti

7. PSIHOLOGIJA LIČNOSTI **9 (5+3+1)**

- Ličnost, crte i tipovi ličnosti
- Razvoj ličnosti
- Teorije ličnosti
- Temperament i karakter
- Vježba: igranje uloga

8. RAZVOJNA PSIHOLOGIJA

4 (2+2)

- Razvojni periodi
- Razvoj govora i razvoj mišljenja
- Razvoj emocija, socijalni razvoj

9. PATOLOGIJA PONAŠANJA

6 (3+2+1)

- Zdrava, zrela ličnosti
- Nezrela, neprilagođena ličnost
- Kriteriji po kojima se određeno stanje smatra smetnjom ili poremećajem
- Vježba: igranje uloga

ISHODI:

- Razumijevanje pristupa naučne psihologije i popularne psihologije.
- Usvajanje i razumijevanje osnovnih znanja o biološkoj, kognitivnoj, socijalnoj psihologiji i psihologiji sposobnosti, emocijama, motivaciji, karakteristikama ličnosti, razvojnoj psihologiji i patologiji ponašanja.
- Praktična primjena teorijskih znanja u komunikaciji.
- Razumijevanje multidisciplinarnog pristupa u tumačenju ljudskog ponašanja u uslužnim djelatnostima.
- Razvoj vještina suočavanja sa stresom.
- Razvoj vještina analiziranja i interpretacije ponašanja individue, laganje, submisivnost i dr.
- Razvijanje sposobnosti uočavanja bioloških, situacionih, okolinskih i ličnih faktora u interpretaciji ljudskog ponašanja.
- Razvijanje pozitivnog stava prema odgovornom radu.
- Korištenje različitih vrsta komunikacije.
- Razvijanje vještine aktivnog slušanja.
- Prepoznavanje razlika među ljudima i razvoj poštovanja i tolerancije.
- Uočavanje psiholoških razlika među individuama i razvoj poštovanja i tolerancije.

UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA:

Realizacija programa zasniva se na umješnosti predavača da vođenjem putem posmatranja, vježbanja i uvažavanja / usvajanja, učenike uvede u osnovne pojmove kulture komunikacija i objasni važnost i značaj djelatnosti ovog zanimanja za čovjeka uopće. Omjer sati planiranih za obradu i sati drugih oblika rada, od ponavljanja i sistematizacije do vježbi, omogućava usvajanje i primjenu nastavnih sadržaja. Za razumijevanje i shvatanje psiholoških pojmova i kategorija, izlaganje zasnivati na bliskim primjerima iz prakse i primjerima do kojih su psiholozi došli u svojim istraživanjima. Putem aktivnog učenja učenicima objasniti način ostvarivanja uspješne interakcije s ljudima i efikasne načine ostvarivanja uspješne komunikacije, potičući učenike na izražavanje ličnih doživljaja i primjera.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA:

- odsjek pedagogija i psihologija

a) VII stepen profesor pedagogije i psihologije,

b) II ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa – magistar pedagogije i psihologije;

- odsjek psihologija

a) VII stepen diplomirani psiholog i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta,

b) II ciklus bolonjskog visoko-obrazovnog procesa – magistar psihologije i položena pedagoško-psihološka i metodičko-didaktička grupa predmeta.